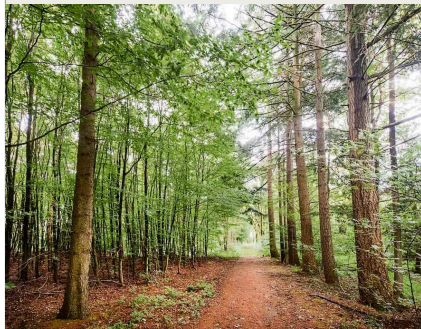

TEKST PAUL STRAATSMAN | FOTO'S MARCEL VAN KAMMEN

IN BLAUWGRASLAND ZIE JE NOOIT EEN MOLSHOOP

Leesteken: blauwgrasland

Blauwgrasland is het armste hooiland (met de rijkste natuurlijke vegetatie). Omdat de traditionele natte hooilanden van voedselarme gronden in ons land in de zomer een blauwige of zeegroene kleur hadden, gingen de boeren ze benoemen als blauwgraslanden. De kleur is afkomstig van de zegge- en grassoorten die er overheersten, waaronder blauwe zegge en tandjesgras. Later werd de traditionele naam blauwgrasland overgedragen op een plantengemeenschap. De blauwgraslanden die tot deze gemeenschap behoren, kennen een grote variatie in soortensamenstelling, afhankelijk van bodem, hydrologie en geografische ligging.

www.leestekensvanhetlandschap.nl

Van linksboven met de klok mee: blauwgrasland in het Wijnjeterperschar; waterrijk landschap; vlopvlinders in het groen; aan de oevers van het Alddijp; een stukje bos in het Wijnjeterperschar; Uitsje Hosper (links) en Arend Timmerman.

Nat, drassig, ver van de boerderij gelegen en zonder goede paden ligt blauwgrasland van oudsher op moeilijk bereikbare plekjes. Zoals in het Wijnjeterperschar.

Ze moesten even nadenken over de keuze van het natuurgebied. Want plekken waar je zowel een mooi rondje kunt lopen als waar je vanaf de paden blauwgrasland kunt zien, zijn er niet veel. Logisch, van oudsher waren de stukjes hooiland altijd al moeilijk bereikbaar: nat, drassig, ver van de boerderij gelegen, geen pad ernaartoe. En beiden weten: natuurbeheerders laten dat graag zo, willen op de plekken liever niet al te veel bezoek, want blauwgrasland is zo kwetsbaar. Toen schoot het hun te binnen: het Wijnjeterperschar, aan de oevers van de Boorne, ook wel Koningsdiep gebeten, of op 'n Fries Alddijp. „Daar moet het lukken.“

Zelf leven Uitsje Hosper en Arend Timmerman (beiden van 1947) een beetje boven de wet, hoeven ze zich niet altijd even strikt aan de paden te houden. Het zij hun ook vergeven. Beide heren hebben hun sporen verdiend in het landschapsbeheer in de provincie Fryslân. Hosper bij 't Fryske Gea, als bioloog en later als directeur; Timmerman bij Staatsbosbeheer, als 'zelfbenoemd ecoloog' en districtshoofd. Trokken beiden beroepsmatig al vaak met elkaar op, sinds hun pensionering hebben ze elkaar gevonden in een gezamenlijke passie: een inventarisatie van de blauwgraslanden in Fryslân. Twee à drie keer per week trekken ze erop uit, de laarzen aan, de thermoskan koffie in de auto, krikas door de provincie, kan het mooier?

Hun inventarisatie komt niet zomaar uit de lucht vallen, vertelt Hosper terwijl hij voorgaat naar de plek van bestemming. „We hebben een heel mooi uitgangspunt. In 1939 is door W.G. van der Kloot een lijst opgesteld: *De blauwgraslanden in Nederland*. Er waren er toen nog flink wat, maar ze stonden al onder de druk, vooral door het gebruik van kunstmest. Rond die tijd werden daarom buiten Fryslân door natuurbeheerders al blauwgraslanden aangekocht, bang als ze waren dat ze zouden verdwijnen. En inderdaad is er heel veel verdwenen: tienduizenden hectares! Het areaal is nu minder dan 1 procent van wat er toen was. In Friesland is in 1979 opnieuw een inventarisatie gemaakt, *de Atlas fan de flora fan Fryslân*. Nu, weet zo 'n veertig jaar later, doen wij eigenlijk hetzelfde. Het is de bedoeling dat ons werk tot een boek leidt.“

Veertig jaar, *how time flies*... Ja ze waren er toen ook al bij. Noem een natuurproject in Friesland en ze waren erbij betrokken. Maar de herinrichting van het Wijnjeterperschar is van nu aan. Het project vond enkele jaren geleden plaats tegelijk met de verbreding van de N381 tussen Drachten en Wijnjewoude, twee vlieden in een klap. „Een behoorlijk succes“, aldus Timmerman, die zijn oordeel baseert op de toename van de oppervlakte blauwgrasland. Hosper knikt instemmend. Het kon minder dus.

Hosper wijst naar twee schuurtjes, net tussen de bomen zichtbaar: „Daar stond een boerderij, gebouwd tijdens de ruilverkaveling in de jaren zestig. Die boerderij is verplaatst. De rijke bovenlaag van de vroegere landbouwgrond is verwijderd. Hier kan schraalland herstellen.“ Want ja, dat is de telkens terugkerende constante in hun verhaal: hoe voedselmer de bodem, hoe soortenrijker de hooilandvegetatie.

Het blauwgrasland voert de spanning op, want het laat nog even op zich wachten. Eerst is er een stukje struik- en dopheide. „Dit noemen we heischraal grasland“, specificeert Timmerman de vegetatie van het terrein. „Is net als blauwgrasland ook een schraalland, maar droger.“ Hij gaat verder in op „zakken die je niet zo ziet, maar zo belangrijk zijn“: het reliëf in de bodem en grondwater. „Het is de motor achter het systeem.“ Hij wijst: „Hier zit het keileem hoog. De grond hier is mineraalarm en zuur door regenwater. Vandaar dat je hier dopheide ziet en ongetwijfeld staat hier ook kleine zonnedauw.“ Hosper roept iets verderop dat hij het vleesetende plantje al heeft gevonden. Hij vult aan: „Wij denken in plantengemeenschappen. Wat staat bij elkaar? Ander zaad kiemt hier toch niet. Dit is niet een tuin waar je willekeurig planten kunt neerzetten.“

Daar is het dan, eindelijk, achter een boomwal: blauwgrasland. „Zie je? Je kijkt er blauw op“, zegt Timmerman terwijl zijn hand de kleine vlakte bestrijkt. Hij noemt een aantal van de planten die de typische blauwe zweem veroorzaken – al kan die wat de verslaggever betreft ook doorgaan voor grijs-groen: blonde zegge, blauwe zegge, tandjesgras, Spaanse ruiter. Hosper geeft een opsomming van ‘het meest bijzondere vegetatietype dat er is’. Dit land heeft een heel hoge grondwaterstand, is zelfs hartje zomer nog vochtig. Het werd vroeger nooit bemest en slechts een keer per jaar werd er gehooid. Dat moet de beheerder nu ook doen, het maaisel afvoeren. O ja, en in blauwgrasland zul je nooit een molshoop zien. Zien wij er wel een, dan lopen we het perceel voorbij.“

ROUTE

Lengte: 3 kilometer
Begaanbaarheid: onverharde paden, die kunnen nat zijn.
Honden mogen mee, mits aangelijnd

Start: Parkeerplaats aan de Nije Heawei, te bereiken via de parallelweg langs de Opperhaudmare (N381) tussen Drachten en Wijnjewoude.

Wandel vanaf parkeerplaats het natuurgebied in, langs slagboom.

(Negeer borden rondwandeling, die was op moment van beschrijving nog niet gereed)

Op T RA, het pad gaat door bos. Loop steeds rechtdoor tot weiland, waar u zicht heeft op de Boorne, zo'n 100 meter verderop.

Ga voor weiland met een scherpe bocht naar links het bos weer in.

Vervolg het pad dat via klaphek bij heideterrein komt. (Dit is het heideterrein dat aan bod komt in het verhaal.)

Wandel via volgend klaphekje heideterrein weer uit en ga RD. (Meteen na het klaphek ligt aan de linkerhand een fraai blauwgrasland.)

Op T met breed mul zandpad LA. Volg het brede zandpad, met een bocht naar rechts (om de plek waar tot enkele jaren terug een boerderij stond) en een bocht naar links komt het uit op een T, sla hier LA. (Aan rechterhand weer een fraai blauwgrasland.)

Op driesprong RA, terug naar parkeerplaats.

De Mijn Streek-reeks Leestekens van het Landschap komt tot stand in samenwerking met het Kenniscentrum Landschap van de Rijksuniversiteit Groningen. De website www.leestekensvanhetlandschap.nl is het platform voor informatie over landschapselementen in Nederland. Iedereen kan hierop zijn kennis delen.

